

Projektbeskrivning - Trädkojebyn

- Att planera för framtiden: Ungdomars plats i staden

Denise Owen
Ritsalsstudio 4
Handledare Joaquim Tarrasó och Benjamin Gillner
Kandidatarbete ACEX06
2026

Projektbeskrivning

Designstudio 4 har ett fokus kring experimentella bostadstyper utifrån samhälleliga, miljömässiga och produktionsorienterade ståndpunkter. Att genom en iterativ design metod arbeta fram alternativa typologier och sätt att leva på i en stads-, bostads- och detaljkontext. Att betrakta den samexistens av typologier och historiska lager som en god testbädd för kreativa undersökningar av typologi.

Bakgrund (utdrag ur synopsis)

“Ungdomar i Gamlestaden idag upplever en allt sämre trivsel i sin närmiljö och i allt större utsträckning känner de en otrygghet i området. Tjejer är allt mer utsatta och känner en stor maktlöshet kring sin tillvaro. Överlag växer ensamheten bland ungdomar och bruket av sociala medier ökar enormt. Det finns bristande plats (om någon) som är lämplig för ungdomar. Det finns en fritidsgård som är öppen begränsade dagar i veckan. Vidare ökar antalet barn och ungdomar i kriminella gäng drastiskt, inte minst i Göteborg. Många barn och ungdomar som är i synnerhet utsatta och i riskgrupp för att hamna i gängverksamheten på grund av släktkopplingar till de kriminella nätverken, utsätts ytterligare för ensamhet och isolation då de inte får sommarjobb på kommunen, de är inte välkomna på fritidsgården och de får inte delta i möjligheter och projekt som skolan sätter upp som står utanför ramverket som skolplikten omfattar. I brist på andra sammanhang omfamnas de av gängen som de upplever är de enda i samhället som öppnar armarna för dem och gjuter plats åt dem.”

Hur planerar man en stadsdel som välkomnar ungdomar och som främjar trygga miljöer för dem? Hur kan man inkludera ungdomar i stadsutvecklingen så att det får en omedelbar positiv effekt på ungdomarna i Gamlestaden? Dessa frågor kommer att undersökas utifrån ett spatialt designperspektiv. Jag kommer att använda mig av teorier om co-creation, medskapande och ägandeskap som utgångspunkt.

Då projektet är ett bostadsprojekt kommer jag behöva bredda fokuset som jag har i essän då jag främst skriver om allmänna platser i staden. Jag kommer behöva göra en analys och omtolkning av det i bostadsskalan och utforska hur samma principer kan användas för att skapa goda bostäder. Den experimentella aspekten av mitt projekt kommer att fokusera på laborering av ägandeskapsformer och medskapande. Jag vill även utforska olika geometrier och former. Bostadsaspekten av projektet är dock inte klart ännu och det lämnas öppet för förändring beroende på hur ungdomsplatsen tar form.

Gestaltningen kommer att influeras av olika teorier kring naturnära design och biofil design. Framför allt ur perspektivet att djur och natur för oss samman och skapar goda miljöer för vistelse.

Teorier och referenser jag kommer att jobba utifrån är teorier kring platsskapande (Creswell 2014; Kärrholm 2004; , platsidentitet (Massey 1995) och "genius loci" (Norberg-Schultz 1979) för att grundlägga goda förutsättningar för människans vistelse på platsen. Jag kommer även att referera till teorier kring ägandeskap (Muthesius, Hundertwasser 1968), medskapande och "co-creation" (Elemental 2004) som verktyg för att uppmuntra ungdomar att använda och ta vara på platsen och vilja vistas och umgås där. Jag hoppas att co-creation projekt kommer att möjliggöra sammanhang för ungdomar att delta i som kan avvärja negativa beteendemönster. Jag förhåller mig även till en studie som påvisar att ungdomar har ett stort behov av mångkulturella platser och kulturrik historia invävd i sin närmiljö (Cheng 2026).

Jag inspireras av arkitekter som Hundertwasser och Christopher Day. Båda tar ett starkt ställningstagande för att naturnärdesign har en positiv och helande effekt på oss människor. Christoffer Day förespråkar att människor behöver se träd och natur i sin vardag för att må bra (Day 1990). Han uppmanar till primitiva lösningar som är tekniskt geniala och använder naturen till sin fördel i vernakulära lösningar. Mjuka former, organiska fönster och stillsamma atmosfärer. Hundertwasser har ett liknande förhållningssätt men tar det organiska till sin spets. Han skriver i sitt manifest att han avskyr linjaler och att raka linjer är syndaktigt (Muthesius, Hundertwasser 1968). Han uppmanar färgstark arkitektur där inte bara kulören av färgen men pigmentet i sig ska komma från jorden. Även Hundertwasser skriver om vernakulär design och uppmanar att använda de resurser man har på plats för att bygga och skapa. Konst talar han mycket om som ett måste i våra städer och något han anser är hotat. Det jag finner mest intressant med hans skrifter är dock hans övertygelse om att varje fri människa har rätt att bygga sitt eget hem och att det är just en grundpelare av frihet. Han talar om att varje människa har rätt att uppleva ett ägandeskap över sitt hem oavsett den juridiska ägandeformen. Han har därför i ett lägenhetsprojekt infört "window-rights" där varje hyresvärd har rätt att ändra sitt fönster och allt kring det så långt armen kan nå. (Muthesius, Hundertwasser 1968) På detta sätt har fönstret en igenkänningsfaktor och speglar identiteten av personen som bor bakom.

Projektprocessen

Jag inledde designarbetet genom olika platsanalyser och uppmärksammade att det fanns ett par bygggymnasium i närområdet. Centralitetsanalyser motiverade ett förstärkande av ett stråk genom området och en grönstrukturanalys på stor och liten skala motiverade en enorm insats för att förstärka den gröna korridoren och öka den biologiska mångfalden på plats. Ur de analyser växte en designstrategi att tänka sig att

allt hårdgjort inom denna norra delen av studieområdet skulle bli grönt. Jag ville minimera fotavtrycket och endast det som absolut var nödvändigt skulle bli hårdgjort.

En idé om trädkojebyn växte fram och inför pin up 1 hade jag hittat ett Erasmus+ projekt i Berlin där det bedrivit ett trädkojebyggarlägar för ungdomar. Jag inspirerades av de fördelar och positiva konsekvenser projektet medfört och började fundera på om man kunde implementera idén på en större skala i en urban kontext. Där lägret är kontinuerligt och inte endast ett engångsprojekt.

Projektet var fortsatt stort och odefinierat och behövde avgränsas någonstans för att öka tydlighet och precishet. I detta skede började det kristalliseras att det var studentlägenheter som skulle byggas då det på ett tydligt sätt konkretiserade bryggan mellan ungdomslivet och vuxenlivet som var ett gap jag ämnade att minska i projektet. Det passade även in i teorierna kring att bygga sin egna bostad och jag tyckte att det var något fint och lämpligt i att illustrera att ungdomar bör få den möjligheten också för att aktivt jobba med integration.

Tidsperspektivet var fortsatt luddigt i hur en sådan här plats skulle kunna utvecklas över tid och inte falla in i gentrifiering. Det var då 3 års-cykeln började klarna. Då de flesta flyttar ut ur sina studentlägenheter efter sina studier ändå så öppnas det upp möjlighet att riva och återanvända materialet till nya studenthem. På så vis garanterar man en föränderlighet på plats som växer med de generationer som vistas, bor och brukar där. Platsen håller sig relevant och man främjar känslan av ägandeskap och motverkar gentrifiering. Ur ett ekologiskt perspektiv håller man påverkan minimal genom att lyfta studentlägenheterna från mark och hålla de lätta trä konstruktivoner. Man får en levande socialt inkluderande bostadstypologi och en ekonomisk cirkularitet på plats.

Jag jobbade främst med gestaltningen av huvudbyggnaden som blir det enda beständiga i projektförslaget och det som betjänar och försörjer projektområdet. Jag ritade in en stor verkstad i entréplan och studentrum/läggerrum/kontor på plan 2.

Jag har under hela processen jobbat fram och tillbaka mellan skalor där detalj- som stadsskala varit lika viktiga och ett ständigt utbyte in i det sista.

Modellfoto av golvdetalj

Referenser

Artiklar

Cheng, Y; Lv, D; He, P; Tao, Y; Yu, J; Chen, W (2026). Generation Z preferences for cultural heritage landscapes using questionnaire and neuroscience ERP methods. I *Heritage Science*.

Cresswell, T (2014). Creating Places. I *Place: An introduction*. Chichester: John Wiley and Sons.

Grosse, E (2018). A gestalt perspective on co-creation: Action research in architectural practice. I *Proceeding of the 34th Annual ARCOM Conference, ARCOM 2018*

Kärrholm, M (2004). Rumsbegreppet i arkitekturteori. I *Arkitekturens territorialitet: till en diskussion om territoriell makt och gestaltning i stadens rum*. Lund Universitet.

Lundmark, S; Jonsson, M; Myhre, M; Hjuoberger, A; Rodela, R (2023). Listening to the Future: Using Participatory Sound Fiction to Engage Young People in Design. I *Proceedings of the 26th International Academic Mindtrek Conference*.

Massey, D (1995). Places and their Pasts. I *History Workshop Journal*.

Norberg - Schultz, C (1979). Fenomenets Plats. I *Arkitekturteorier (1999)*.

Oriz, C (2022). Storytelling Otherwise: Decolonising Storytelling in Planning. I *Planning Theory (2023) vol 22(2)*.

Tunström, M (2015). Urbanism är ett språk. I *Olsson, Krister, Nilsson, Daniel*.

Zhang, Y; Ikiz, K. D; van Wesemael, P; Colenbrander B. J (2024) Youth participation in cultural heritage management: a conceptual framework. I *International Journal of Heritage Studies*

Böcker

Day, C (1990). *Places of the Soul Architecture and environmental design as a healing art*. Routledge.

Muthesius, A; Hundertwasser, F (1968). *Hundertwasser Architecture*. Taschen GmbH, New York, New York, U.S.A.

Projekt

Elemental, Quinta Monroy incremental housing project. 2004.

<https://www.archdaily.com/10775/quinta-monroy-elemental>

TRÄDKOJEBYN

- en plats för ungdomar att bygga sig in i staden

Denise Owen

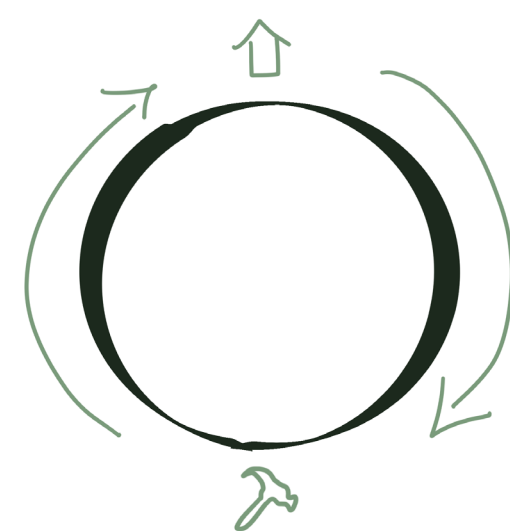
Kandidatarbete ACEX06

Handledare: Benjamin Gillner, Joaquim Tarraso

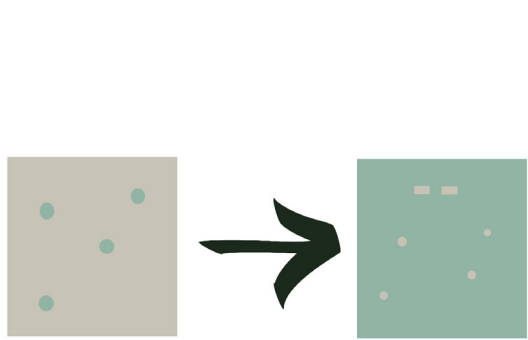
Studio 4

Ensamhet bland ungdomar är ett växande problem i vårt samhälle idag – inte minst i Gamlestaden. Gapet till vuxenvärlden är stor i socialt och ekonomiskt. Målgruppen glöms ofta bort i stadsplanering då de inte längre är barn men anses inte vara vuxna ännu. De finns ingen plats för dem i våran stad idag. Det är brist på fritidsgårdar och allmänna platser de är välkomna att visstas på – platser som de inte behöver betala för. Samtidigt spelar sociala medier en allt större roll i deras liv vilket leder till ännu mer isolation. Platser anses vara otrygga och motbjudande och de kan inte relatera till platsen. Med brist på sammanhang och plats är risken stor att ungdomar söker sig till gängkriminalitet och oroliga krestsar.

CIRKULÄR EKONOMI

LITET FOTAVTRYCK

MEDSKAPANDE

Detta projekt i Gamlestaden är en reaktion på dessa samhällsfenomen och en experimentation av ett nytt sätt att bo. Gamlestaden med sin brokiga bebyggda miljö, kulturrika historia och urbana belägenhet är en ideal testbädd för Trädkojebyn. Jag föreslår ett byggläger där ungdomar lär sig värdefulla kunskaper inom bygg som kan hjälpa att brygga gapet in i yrkeslivet. “Trädkojorna” – eller stugorna – som byggs är student lägenheter som de kan flytta in i när de börjar plugga. Stugorna byggs på tre års lease innan de rivs och platsen öppnar upp för nya bostäder. Denna cykeln tillåter en aktiv motverkan till gentrifiering och en ständig plats för förändring. Detta är essentiellt för den psykologiska processen av ägandeskap som uppstår när man får bygga sin egen bostad. Det skapar tillhörighet och trygghet. Platsen växer även med kommande generationer. Med bygggymnasiumen i närområdet uppstår en unik möjlighet till praktik utbyte. Denna byggprocess med återanvändning av material tillåter ett ekonomiskt cirkulärt system som möjliggör billiga bostäder. Lägerformatet erbjuder ungdomar att knyta kontakter och bilda ett hållbart socialt nätverk.

FOTOGRAFI TAGET SOM INSPIRATION, SAFJÄLLET, MÖLNDAL

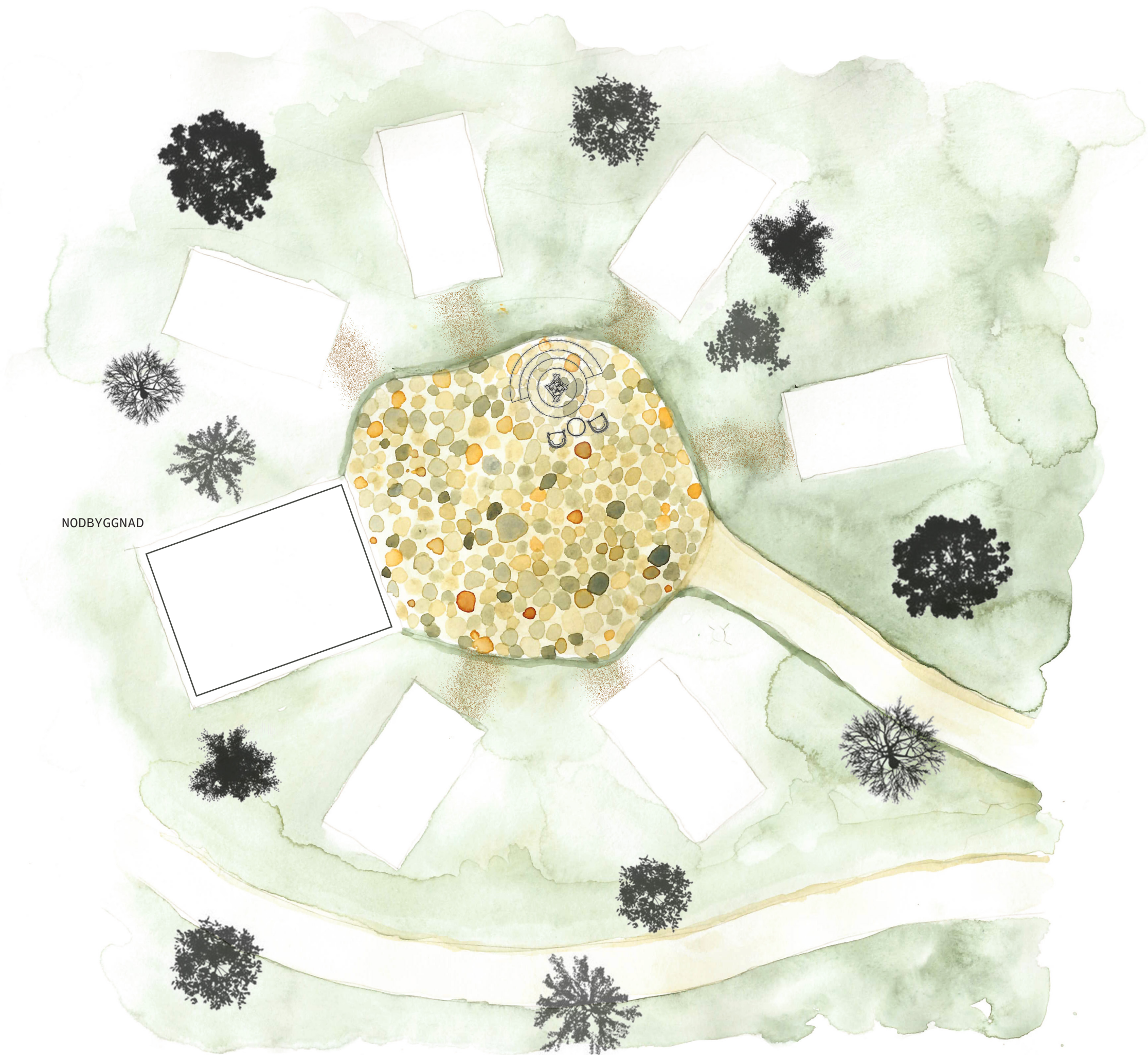

PLANANALYS ÖVER GRÖNSTRUKTUREN I GAMLESTADEN, SKALLÖS

CENTRALITESANALYS SOM INFORMERADE DEN ADDERADE GÅNGBRON, SKALA 1:2000

De små stugorna är anpassningsbara och tillåter den lekfulla trädkojeharmen då de lyfts från mark. Detta underlättar även avlopp- och eldragning då de kan dras ovan mark. De tekniska systemen är nedgrävda från huvudbyggnaden ut till siterna där det finns en "nodbyggnad" till respektive site.

EXEMPEL NOD SITE SKALA 1:500

Nodbyggnaderna är i marknivå och huserar en fullt tillgänglig studenlägenhet. Utöver det finns det ett storkök och plats för umgänge. Elcentral, tvättstuga, soprum och cykelförråd återfinns även i dessa.

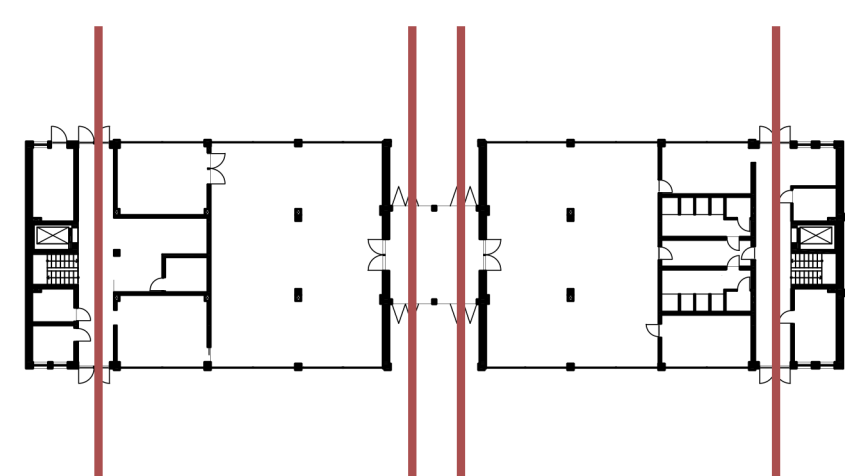
Gamlestaden präglas idag av stora hårdgjorda ytor vilket hindrar en biologisk mångfald på plats. För att platsen ska få en mjuk och välkomnande ton var det viktigt att så mycket mark som möjligt skulle frigöras för att träd och skog ska kunna växa upp. Detta förstärker inte bara den ekologiska hållbarheten på stadsskala men skapar goda trivsamma uteplatser och en hantering av sankmarken intill ån.

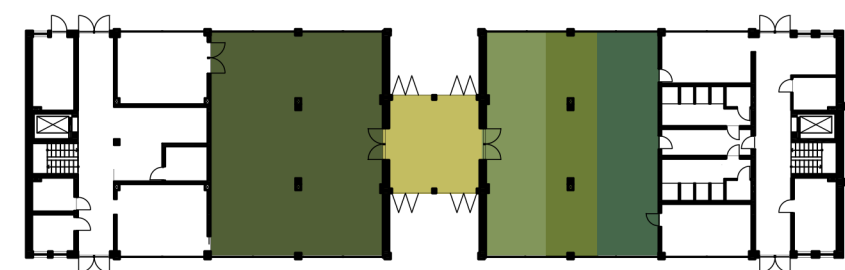
SEKTION C-C SKALA 1:500

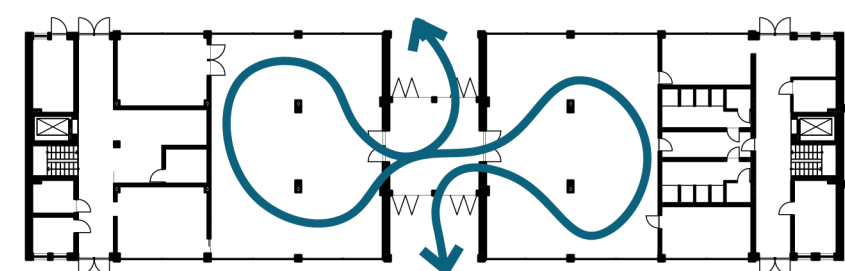
SITUATIONSPLAN SKALA 1:500

GENOMGÅNGBARHET

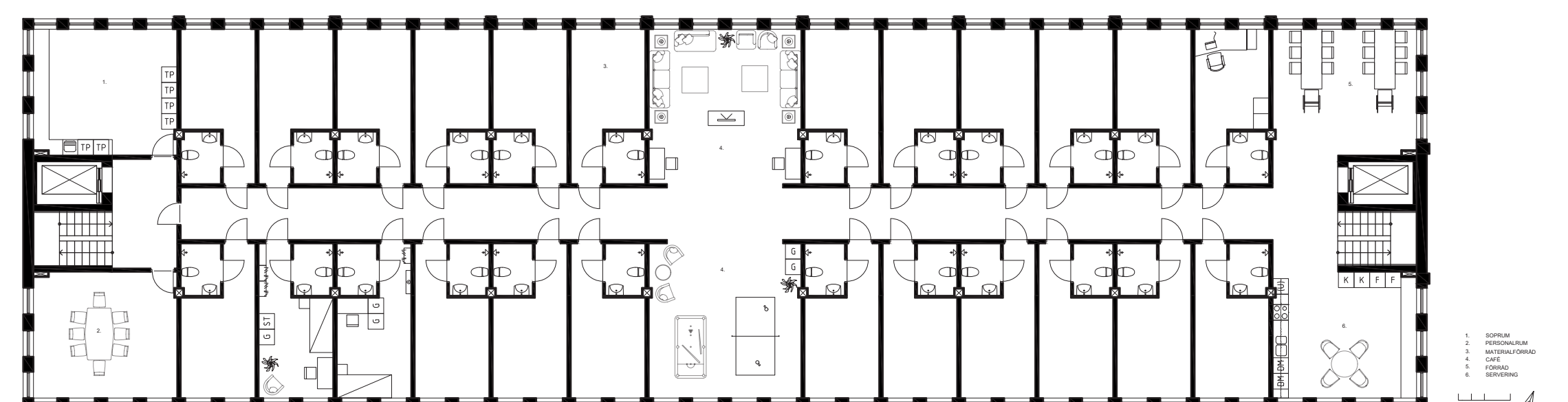

ZONINDELNING AV VERKSTADEN

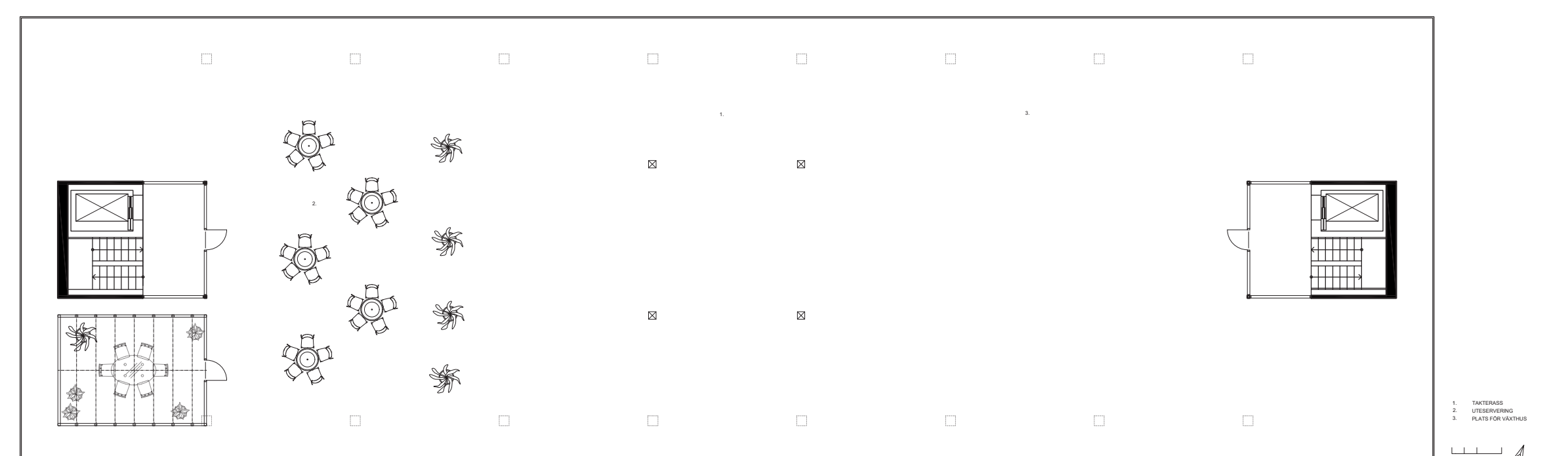

ARBETSFLÖDET

PLANDIAGRAM 1:500

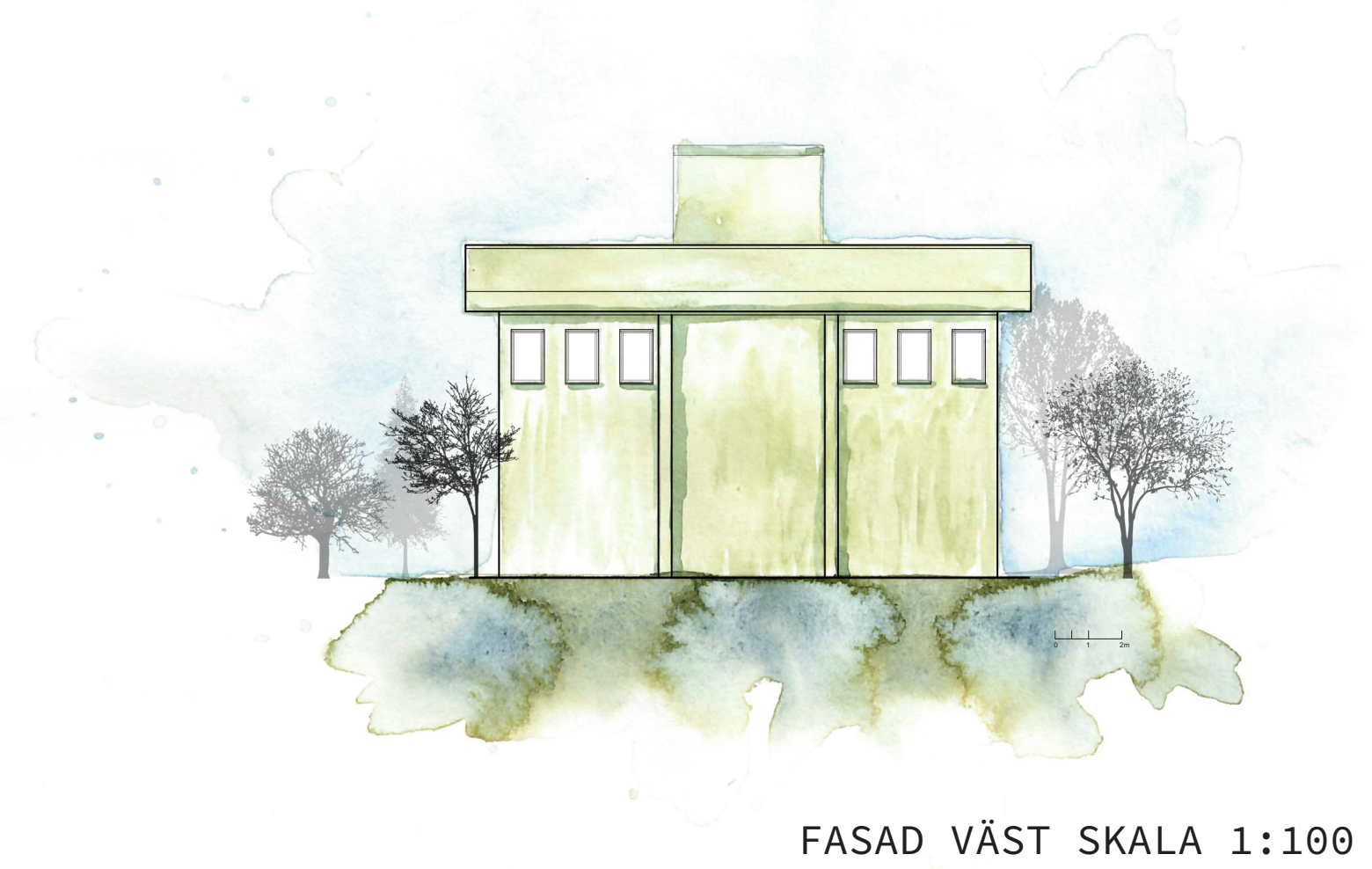
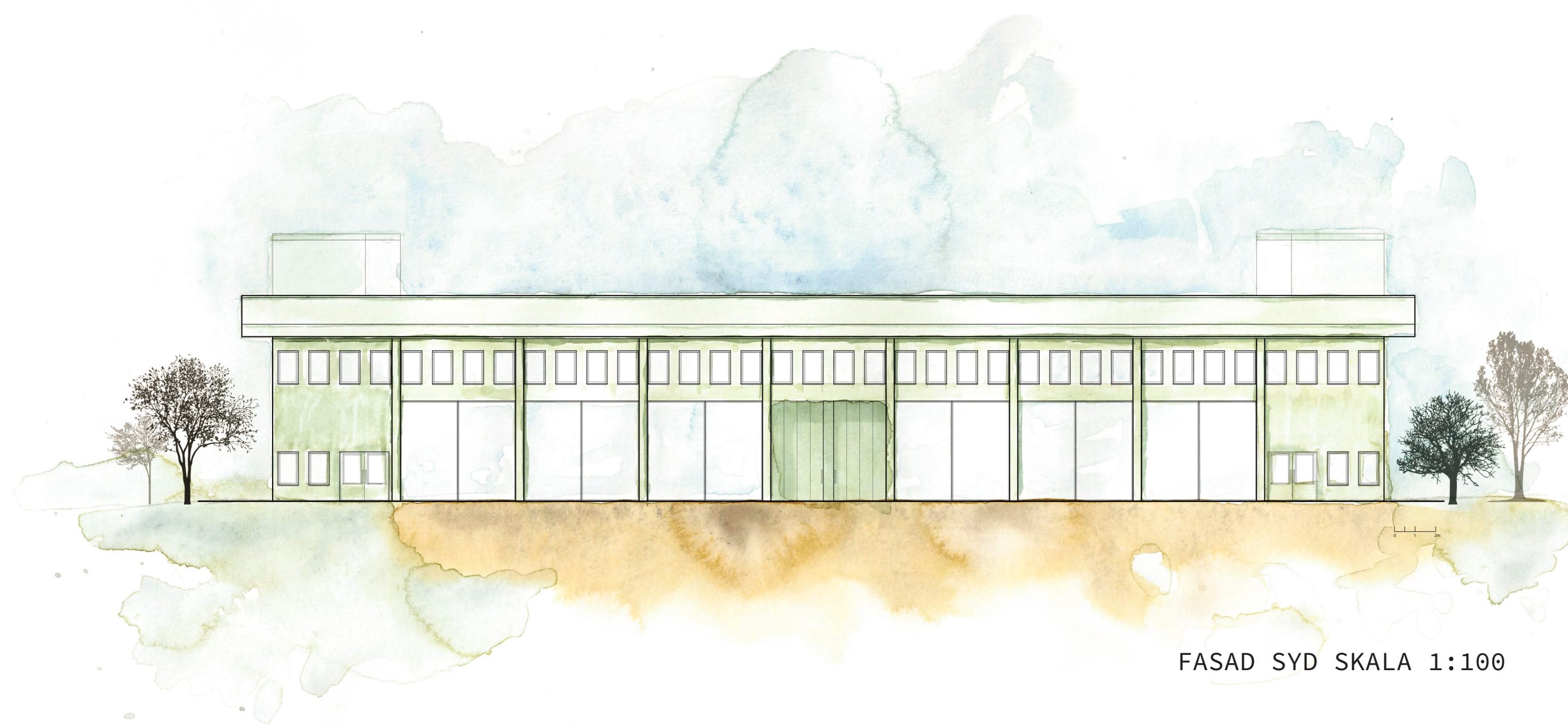

PLAN 2 SKALA 1:100

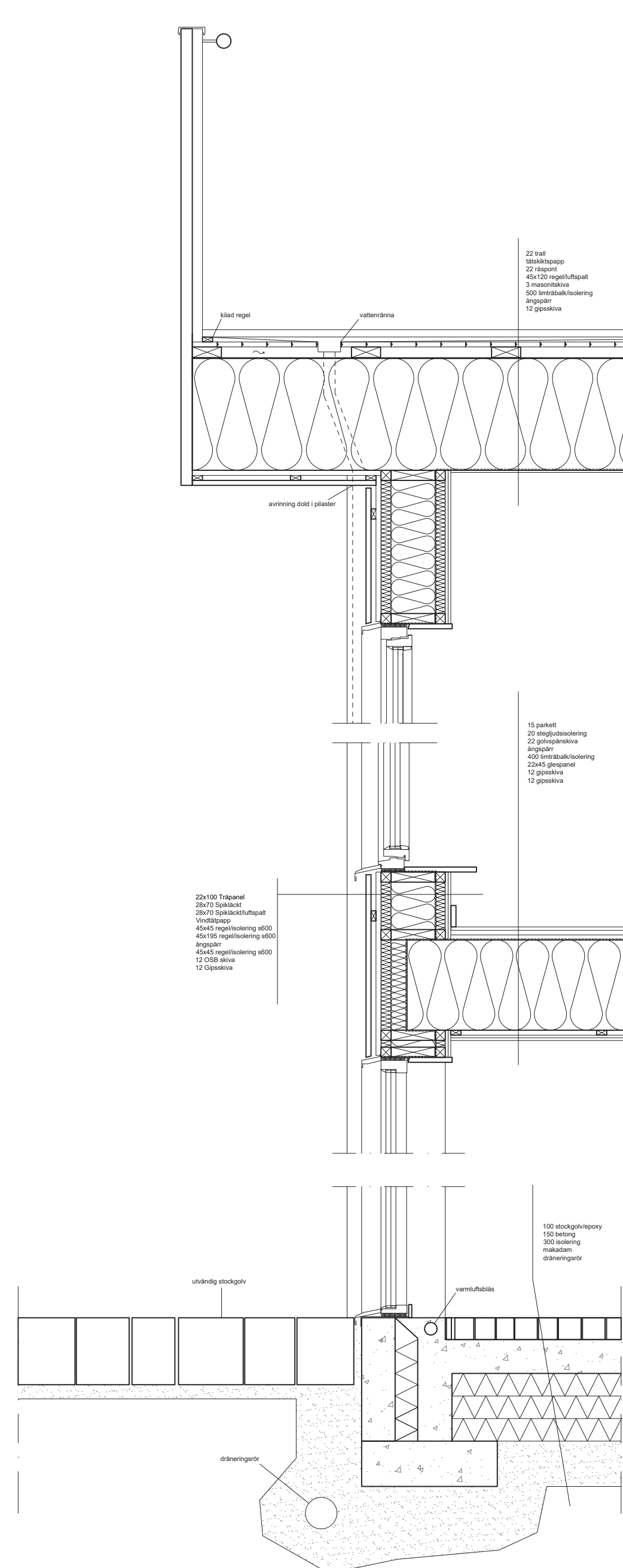
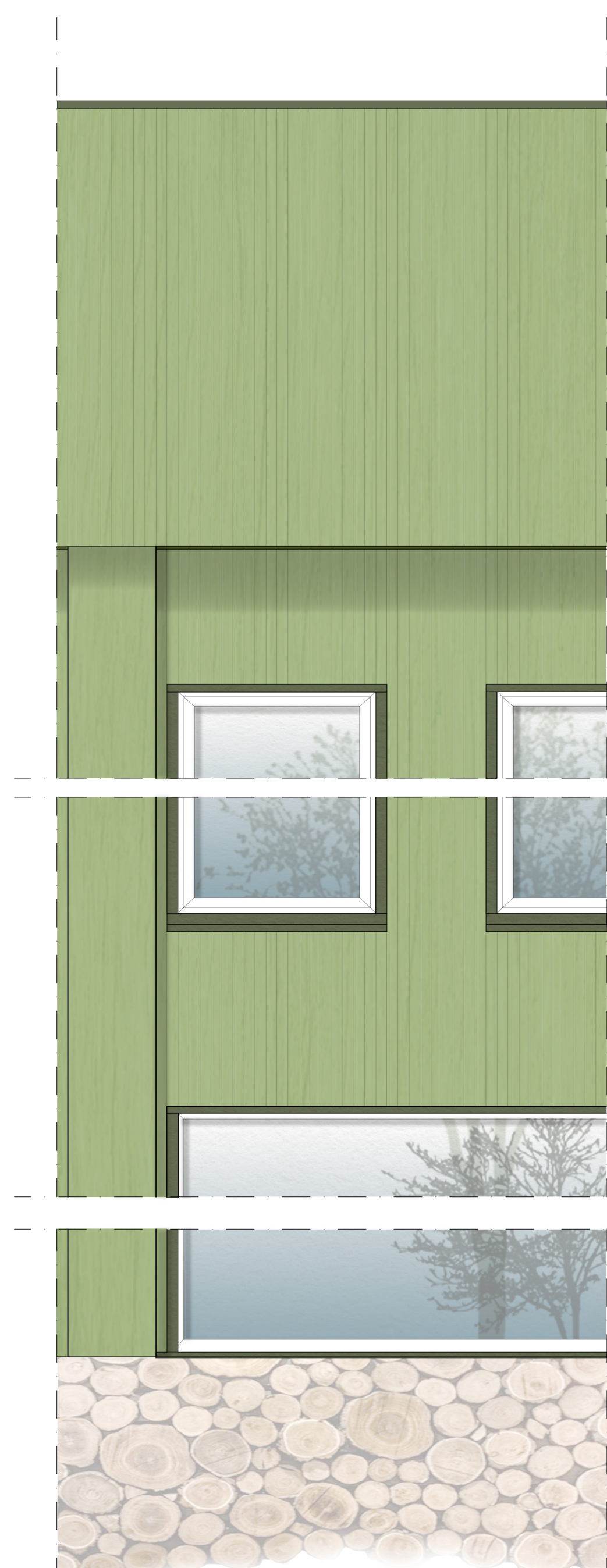
TERRASSVÅNING SKALA 1:100

Huvudbyggnaden är entrén till hela området och mötet till stadslivet. Verkstaden står i centrum och ligger i hjärtat av byggnaden som hjärtat av projektet. Den stora knutpunkten där funktioner och människor möts. I anslutning ligger en stor byggplats där samlingar och stora projekt får rum. En stor lastport som entré med grovsnickeri på västsidan och finsnickeri på östsidan. Grovsnickeriet är designat efter arbetsflödet. Finsnickeriet är uppdelat i zoner för precisionsmaskiner, handarbete/montering och slipning/bearbetning. Plan 2 är dedikerad till smårum som kan agera studentrum, lägerum eller kontor efter behov. Billiga studentrum är ett bra sätt att kickstarta den ekonomiska cirkeln. Takterrassen är tänkt att bland annat kunna användas som uteservering till kaféet. Den är även dimensionerad för att klara växthus som kan byggas upp med tid.

Fasaden är inspirerad av skogen med sina stammar som man kan blicka genom som sedan avgrenar sig och blir en tätare buskig trädskrona. Jag har även jobbat med proportionslära och gyllene snittet som en gest till naturens vackra proportioner. En träkonstruktion var även viktig för att ytterligare återspegla den tänkta omgivningen och även vara ett miljövänligt val.

Kubbgolvet är tänkt att upplevas som att det spiller ut och omfamnar byggplatsen som ett arbetsgolv utan att vara hårdgjort med oorganiskt material. Platsen ska upplevas som levande från den stora skalan in i detalj.

PRINCIPSEKTION SKALA 1:20

INTERIÖR PERSPEKTIV FRÅN VERKSTADEN